

Justiitsministri 27. oktoobri 2005. a määruse nr 46 „Maa- ja halduskohtute kohtumajade ning ringkonnakohtute asukohad“ ja 27. oktoobri 2005. a määruse nr 47 „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kohtunike ja kohtunikuabide arv ning jagunemine kohtumajade vahel“ muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Vabariigi Valitsuse 2025.–2028. aasta eelarvestrateegiast tulenevate eelarvekärbete tegemiseks ja kohtute käsutuses oleva kinnisvara tõhusamaks kasutamiseks vähendatakse kinnisvarakulu, ühendades Tartu Maakohtu Võru kohtumaja Võru ja Põlva majad 01.01.2025. a ning Pärnu Maakohtu Pärnu kohtumaja samas linnas eri aadressil asuvad majad 30.06.2025. a. Samuti suletakse Tallinna Halduskohtu Pärnu kohtumaja 30.06.2025. a.

Seetõttu on vaja muuta justiitsministri 27. oktoobri 2005. a määrust nr 46 „Maa- ja halduskohtute kohtumajade ning ringkonnakohtute asukohad“ ja määrust nr 47 „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kohtunike ja kohtunikuabide arv ning jagunemine kohtumajade vahel“ eesmärgiga viia need määrused vastavusse kehtima hakkava olukorraga.

1.2. Määruse koostaja

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna kohtute talituse analüütik Külli Luha (kylli.luha@just.ee).

Määruse eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Justiitsministeeriumi õiguspoliitika osakonna õigusloome korralduse talituse toimetaja Inge Mehide (Inge.Mehide@just.ee).

1.3. Märkused

Eelnõukohase määrusega muudetakse justiitsministri 27. oktoobri 2005. a määruse nr 46 „Maa- ja halduskohtute kohtumajade ning ringkonnakohtute asukohad“ (edaspidi *määrus nr 46*) 06.11.2023. a jõustunud redaktsiooni (RT I, 03.11.2023, 4) ja määruse nr 47 „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kohtunike ja kohtunikuabide arv ning jagunemine kohtumajade vahel“ (edaspidi *määrus nr 47*) 05.04.2024. a jõustunud redaktsiooni (RT I, 02.04.2024, 7).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõuga muudetakse määruse nr 46 § 1 lg 3 punkti 1 selliselt, et Pärnu Maakohtu Pärnu kohtumaja asub muudatuse jõustumise järel ühel aadressil Pärnus, ja § 1 lg 4 punkti 5 selliselt, et Tartu Maakohtu Võru kohtumaja asub muudatuse jõustumise järel ühel aadressil Võrus. Nimetatud määruse § 1 lõiget 5 muudetakse selliselt, et Tallinna Halduskohus asub muudatuse jõustumise järel ühel aadressil Tallinna kohtumajas.

Eelnõuga muudetakse määruse nr 47 § 2 selliselt, et kõik Tallinna Halduskohtu kohtunikud paiknevad muudatuse jõustumise järel Tallinna kohtumajas.

Pärnu linnas asuvad Pärnu kohtumaja eraldi majad väga lähestikku (hinnanguline kaugus u 200 m), mis võimaldab õigusemõistmise koondada ühte majja ja vähendada kinnisvarakulusid. Pärast määruse jõustumist asub Pärnu Maakohtu Pärnu kohtumaja aadressil Kuninga 22.

Tartu Maakohtu Võru kohtumaja paikneb kahes linnas, Võrus ja Põlvas. Kaugus majade vahel on 25 km. Lühike vahemaa võimaldab kinnisvarakulusid vähendada ja koondada õigusemõistmise ühte majja Võrus. Kohtuasjade jagamine maakohtus toimub juba aastaid enamasti maakohtuülel, samuti on õigusemõistmist toetavad tööprotsessid maakohtuülel. Pärast muudatuse jõustumist asub Tartu Maakohtu Võru kohtumaja aadressil Vabaduse 13, Võru linn.

Pärnus aadressil Rüütli 19 asub ka Tallinna Halduskohtu Pärnu kohtumaja, mille paiknemist tuleb maakohtu kohtumaja ühele aadressile koondamise tõttu samuti muuta. Tallinna Halduskohtu Pärnu kohtumajas on kohtunike arvu vähendatud miinimumini ehk kohtumajas on üks kohtuniku ametikoht. Juba aastaid on halduskohtul ühtne kohtuülene teeninduspiirkond ja kohtuasju jagatakse, lähtudes kohtunike spetsialiseerumisest. Halduskohtumenetlus on väga suures osas kirjalik, mistõttu sellel, millises kohtumajas on kohtuniku alaline teenistuskoh, sisulist tähendust ei ole. Seetõttu on mõistlik Tallinna Halduskohtu Pärnu kohtumaja kohtuniku ametikoht üle viia Tallinna kohtumajja. Kohtute seaduse § 18 lg 2¹ sätestab, et halduskohtul on üks või mitu kohtumaja, seetõttu on võimalik halduskohtu tegevust jätkata ainult Tallinna kohtumajas.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole puutumust Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

4.1. Muudatustest puudutatud sihtrühm

Tartu Maakohtu Võru kohtumaja koondamine ühele aadressile mõjutab vahetult Tartu Maakohtu Võru kohtumaja kohtunikke ja kohtuteenistujaid. Pärnu Maakohtu Pärnu kohtumaja koondamine ühele aadressile mõjutab vahetult Pärnu kohtumaja kohtunikke ja kohtuteenistujaid. Tallinna Halduskohtu Pärnu kohtumaja sulgemine mõjutab halduskohtu Pärnu kohtumaja kohtunikku ja kohtuteenistujaid. Määruse muudatustega seotud kohtumajades töötavaid kohtunikke on üheksa, Tartu ja Pärnu maakohtute ning Tallinna Halduskohtu kohtunikke 77. Need on väikesed arvud võrreldes Eesti avaliku sektori teenistujatega (27 935).

Kaudselt mõjutavad kavandatud muudatused ka kõiki kohtumenetlusega kokku puutuvaid isikuid. keda on ca 5% Eesti elanikest. Muudatustega seotud kohtumaju on neist külastanud veel väiksem osa.

4.2. Muudatustega kaasnevad mõjud

4.2.1. Mõju riigiasutuste korraldusele

Tartu Maakohtu Võru kohtumaja Põlva ja Võru majade koondamine ühele aadressile Võrus ei too kaasa muudatusi õigusemõistmise korraldamisel maakohtus, kuna kohtuasju jagatakse aastaid maakohtuülele, samuti on kohtuteenistujate töökorraldus maakohtuülene. Pärnu Maakohtu Pärnu kohtumaja koondamine ühte majja ei mõjuta õigusemõistmise korraldust maakohtus, kuna mõlemad majad paiknevad Pärnu linnas väga lähestikku. Ka ei mõjuta Tallinna Halduskohtu Pärnu kohtumaja sulgemine õigusemõistmise korraldust kohtus, kuna kohtuasju on aastaid jagatud kohtuülele ning sellel, millises kohtumajas paikneb kohtuniku teenistuskoh, ei ole sisulist tähendust.

4.2.2. Mõju kohtumenetlusega seotud isikutele

Tartu Maakohtu Võru kohtumaja tegevuse koondamine Võru kohtumajja ei raskenda kohtusse pöördujatel ja menetlusosalistel maakohtuga suhelda, kuna Põlva ja Võru majade vaheline kaugus on hinnanguliselt 25 km. Menetlusosalisel on võimalik kohtuga suhelda maakohtu iga kohtumaja kaudu või avaliku e-toimiku kaudu. Pärnu Maakohtu Pärnu kohtumaja kaks maja asuvad väga lähestikku (vahe hinnanguliselt 200 m), mis tähendab, et õigusemõistmise jätkumine vaid Kuninga tänava majas ei mõjuta menetlusosaliste ja kohtusse pöördujate olukorda kohtuga suhtlemisel. Õigusemõistmise koondamine Tallinna Halduskohtu Tallinna kohtumajja ei mõjuta sisuliselt halduskohtusse pöördujaid. Menetlusosalistel on edaspidi võimalik pöörduda kohtu poole Kuninga tänava kohtumajas, kuna sinna luuakse töökohad halduskohtu teenistujatele.

4.2.3. Muud mõjud

Määruse rakendamisel ei ole demograafilisi ega sotsiaalseid mõjusid, samuti ei mõjuta määruse rakendamine riigi julgeolekut ja välissuhtlust, majandust, elu- ja looduskeskkonda ega ka regionaalarengut.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega seotud tegevused ei too kaasa lisakulusid riigieelarvele. Määruse rakendamisega seotud tegevused toovad kaasa 2025. aasta kärpeülesande täitmiseks ette nähtud kokkuhoiu tegevuskuludelt 139 500 eurot ning 2026. aasta kärpeülesande täitmiseks lisaks vähemalt 204 000 eurot.

6. Määruse jõustumine

Määruse jõustumine on seotud 2025. a riigieelarvega. Võru kohtumaja Põlva maja sulgemiseks vajalikud tegevused on väikesemahulised ja ja tehakse veel 2024. a seepärast jõustub § 1 punkt 2 01.01.2025. a. ja määruse § 1 punktid 1 ja 3 ning § 2 jõustuvad 30.06.2025. a., kuna Pärnu kohtumaja Rüütli maja töökohtade ümber paigutamiseks Kuninga tänava majja on vajalikud ettevalmistavad tegevused.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Kohtumajade asukohad ja kohtunike jagunemine kohtumajadesse on Justiitsministeeriumi kui kohtuhaldust korraldava ministeeriumi vastutusvaldkond. Seetõttu ei saadeta määruse eelnõu kooskõlastamiseks teistele ministeeriumidele ega arvamuse avaldamiseks riigi- ja omavalitsusasutustele.

Lähtudes kohtute seaduse §-st 19, on halduskohtu kohtunike kohtumajade vahel jagunemise kohta arvamuse esitanud Tallinna Halduskohtu ja Tallinna Ringkonnakohtu esimehed ning nõustunud kavandatud muudatusega.

Lähtudes kohtute seaduse § 41 lg 1 punktidest 3 ja 4, andis kohtute haldamise nõukoda nõusoleku kõnealuste määruste muutmiseks 6. detsembril 2024. a toimunud istungil.

Mari-Liis Mikli
Asekantsler